

АНАЛИЗ НА РЕЗУЛТАТИТЕ ОТ ПРОВЕРКИТЕ, ИЗВЪРШЕНИ ОТ ГОРЕСТОЯЩИТЕ АДМИНИСТРАТИВНИ РЪКОВОДИТЕЛИ НА ОРГАНИТЕ НА СЪДЕБНАТА ВЛАСТ, НА ДЕЛАТА И ПРЕПИСКИТЕ ЗА ТЯХНОТО ПРИКЛЮЧВАНЕ НА СЪОТВЕТНИТЕ ИНСТАНЦИИ В РАЗУМНИ СРОКОВЕ

Настоящият анализ се изготвя в изпълнение на правомощията на Комисията по предотвратяване и установяване на конфликт на интереси и взаимодействие с Инспектората към Висшия съдебен съвет /КПУКИВИВСС/, предвидени в разпоредбата на чл. 30, т. 7-12 от Правилника за организация на дейността на Висшия съдебен съвет и неговата администрация /издаден от Висшия съдебен съвет, обн., ДВ, бр. 85 от 06.11.2012 г., в сила от 11.10.2012 г., изм. и доп., бр. 52 от 14.06.2013 г., в сила от 06.06.2013 г., бр. 50 от 17.06.2014 г., в сила от 29.05.2014 г./.

В съответствие с посочената разпоредба КПУКИВИВСС разглежда актове с резултатите от планови, тематични и контролни проверки, извършени от Инспектората към Висшия съдебен съвет; изготвя анализи на обобщените резултати от извършените проверки, дадените препоръки от Инспектората към ВСС и тяхното изпълнение; анализира положителните и негативните констатации за работата на съдебните органи; дава препоръки, предложения за мерки и последващи действия по анализиранияте констатации; координира и контролира изпълнението на дадените препоръки и възлага извършване на проверки от административните ръководители на органите на съдебната власт.

Във връзка с извършен анализ на констатираните от Инспектората към ВСС случаи на нарушаване правото на разглеждане и решаване на делото в разумен срок, със свое решение по т. 46.3.5 от протокол № 20 от заседание, проведено на 23 май 2013 г., Висшият съдебен съвет е задължил горестоящите административни ръководители на органите на съдебната власт на всеки шест месеца да извършват проверки на делата и преписките за тяхното приключване на съответните инстанции в разумни срокове. С решението си по т. 13.2.2 от протокол № 47 от заседанието, проведено на 28 ноември 2013 г., Висшият съдебен съвет е задължил горестоящите административни ръководители в двумесечен срок да информират ВСС за изпълнението на решението по т. 46.3.5 от протокол № 20/23.05.2013 г., като изготвят обобщени доклади за извършените проверки.

В изпълнение на посочените по-горе решения във Висшия съдебен съвет са постъпили уведомления и доклади от горестоящите административни ръководители. След анализ на съдържащата се в тях информация могат да бъдат направени определени констатации и изводи.

I. КОНСТАТАЦИИ.

В някои от органите на съдебната власт, в които са извършени проверки на делата и преписките за тяхното приключване на съответните инстанции в разумни срокове, **не са установени** нарушения на правото на разглеждане и решаване на делата в разумен срок, като липсват конкретни данни, обосноваващи направената констатация.

В част от органите на съдебната власт, в които са извършени проверки на делата и преписките за тяхното приключване на съответните инстанции в разумни срокове, **са установени** нарушения на правото на разглеждане и решаване на делата в разумен срок, като са посочени конкретни данни относно брой дела, чието движение е в по-продължителен от разумния срок /без индивидуализиране на делата/, и са изведени **причините** за тази продължителност:

- спиране до приключване на релевантни за тях други производства, развиващи се пред други органи на съдебната власт;
- изпращане на делото в по-горна инстанция за произнасяне по подадена жалба.

В значителна част от постъпилите доклади и информации относно извършени проверки на делата и преписките за тяхното приключване на съответните инстанции в разумни срокове са

конкретизирани делата, чието разглеждане продължава извън разумните срокове и са посочени, конкретно и/или в обобщен вид, **причините**, довели до забавянето, а именно:

- недаване ход на делото поради болест на страна, с представяне на болничен лист;
- спиране на производството на различно процесуално основание :
 - ✓ чл. 229, ал. 1, т. 1 от ГПК /по взаимно съгласие на страните/ и липса на искане от някоя от страните за възобновяване на делото след изтичане на 6-месечния срок от спирането;
 - ✓ чл. 182, ал. 1, б. "б" от ГПК /отм./, респ. чл. 229, ал. 1, т. 2 от ГПК - поради смърт на страна;
 - ✓ чл. 182, ал. 1, б. "г" от ГПК /отм./, респ. чл. 229, ал. 1, т. 4 от ГПК - поради висящност на преюдициален спор;
 - ✓ чл. 229, ал. 1, т. 5 от ГПК - когато при разглеждането на едно гражданско дело се разкрият престъпни обстоятелства, от установяването на които зависи изходът на гражданския спор;
 - ✓ чл. 321, ал. 3 от ГПК /производство по брачни дела/;
 - ✓ чл. 632, ал. 1 и/или ал. 5 от Търговския закон;
- многократно оставяне на исковата молба без движение;
- удължаване на срока за отстраняване на нередовностите на исковата молба или за представяне на справки и извършване на други процесуални действия от страните;
- причини, свързани с призоваването на страните, включително и чрез назначаването на особен представител;
- търговски дела за обявяване в несъстоятелност в стадий осребряване на имущество;
- размяна на книжата при търговските дела;
- изпращане на делото в по-горна инстанция за произнасяне по подадена жалба;
- допускане на експертизи и събиране на доказателства;
- необходимост от замяна на вещи лица /поради здравословни причини/;
- липса на специалисти в съответния съдебен район, за назначаване на експертизи при дела със завишена фактическа сложност;
- необходимост от извършване на експертиза с участие на вещи лица от друг съдебен район;
- несвоевременно представяне на заключения на допуснати експертизи;
- невнасяне от страните в производства за делба на разноси за изготвяне на експертиза за реалната поделяемост на делбените имоти и оценката им или на такси за одобряване на проект за реално поделяне на делбените имоти;
- отчитането на делбените производства от системата като несвършени при внасяне в архив след постановяване на решението по допускане на делбата;
- необходимост от утвърждаване на проекти за реалното разделяне на имотите от съответните органи – по производства за делба – втора фаза;
- значителна фактическа и правна сложност на делото;
- усложнения в процеса, като предявяване и приемане за разглеждане инцидентни установителни иски и насрещни иски, конституиране на нови страни и провеждане на процедури по предоставяне на правна помощ;
- отмяна на хода по същество по инициатива на съда;
- невъзможност на защитниците да се явят в съдебно заседание поради уважителни причини - ангажираност по други дела или заболяване /извън тези случаи, поради липса на представени доказателства защитниците са санкционирани с глоби/;
- неявяване на подсъдими /при наличие на предпоставките за това е постановявано принудителното им довеждане в следващото с. з.; налагане на глоби; промяна на мярката за неотклонение в по-тежка, вкл. и задържане под стража; обявяване за общодържавно издирване/;
- за събиране на доказателства /експертизи, очни ставки/, поради неявяване на част от допуснатите свидетели /при санкциониране в случай на неоснователното им неявяване и постановяване на принудителното им довеждане/ и уважени искания на страните за събиране на нови доказателства;
- уважени искания за отвод на съдията-докладчик;

- необходимост от възстановяване на дело поради изгубването му;
- спиране на производството на основание чл. 25, т. 1 или т. 2 от НПК /изпадане на обвиняемия в краткотрайно разстройство на съзнанието, което изключва вменяемостта; разглеждането на делото в отсъствие на обвиняемия би попречило да се разкрие обективната истина/;
- спиране на производството в досъдебната му фаза на различни процесуални основания по НПК, с последващо възобновяване;
- спиране на досъдебните производства за продължителни периоди от време, без да са налице предпоставките за това и без да са извършвани оперативно-издирвателни мероприятия или да са проверявани материалите по спрените производства с оглед основания за възобновяването им съгласно изискванията на чл. 244, ал. 8 от НПК;
- прекратяване на досъдебното производство с последваща отмяна на постановлението за прекратяване и даване на указания относно продължаването на следствените действия;
- повдигане на спорове за подследственост;
- решения на Европейския съд за защита правата на човека, които са процесуални основания по смисъла на чл. 422, ал. 1, т. 4 от НПК за възобновяване на наказателни дела, по които има влязъл в сила съдебен акт;
- многократно удължаване по съответния ред, на срока за разследване;
- фактическа и правна сложност на делата, произтичаща от самото естество на фактите, предмет на доказване /техният вид, обем, преплитането или укриването на факти, деликатния им характер, връзката им с националната сигурност/, сложност при правните проблеми /прилагането на нов закон, решаването на въпроси, свързани с подследственост и подсъдност, тълкуване на международен договор/, сложност при процедурата /брой обвиняеми и жертви, брой на инкриминираните деяния, допълнителни искания на участниците в производството, брой на свидетелите и издирването на такива с променен адрес, съдебни поръчки в страната и чужбина, препращане на делото за решаване на междинни въпроси, получаването на документация от страната и чужбина, обединяването на дела и пр./;
- извършване на многобройни следствени действия /разпити и преразпити на голям брой свидетели, събиране на голям обем писмени доказателства, извършване на многобройни съдебни експертизи, изпращане на поръчки за международна правна помощ и пр./;
- предприемане на оперативно-издирвателни мероприятия в страната и в чужбина с оглед установяване местонахождението на свидетели и обвиняеми за извършване на действия по разследването с тяхно участие;
- наличие на голям брой обвинени лица, с произтичащите от това затруднения по призоваване, предявяване на обвинения, предявяване на разследване, осигуряване присъствието на защитници;
- досъдебни производства за разследване на престъпления, извършени от лица в сложни хипотези на съучастие или такива, извършени от организирана престъпна група, по които се налага извършването на множество и специфични експертизи, използване на специални разузнавателни средства като способ за събиране на доказателства, провеждането на разпити на голям брой свидетели;
- разследване на усложнена престъпна дейност, обхващаща състави на данъчни престъпления, престъпления по служба и пране на пари, изискващи приобщаването като писмени доказателства и проучването на голям обем документи, придружено с изготвянето на съответните комплексни експертизи, разкриването на данъчна и осигурителна информация и банкова тайна по отношение дейността на множество търговски дружества;
- извършване на комплексни компютърно-технически експертизи и на комплексни икономически /финансови, данъчни, счетоводни и банкови/ експертизи в продължителни периоди от време, включително и неизготвянето им в определяния от водещия разследването срок;
- неразкриване на извършителите на деянията;
- отсъствие на важни свидетели или обвиняем от страната и невъзможност делото да приключи без разпита на свидетелите или задочно;

- невъзможност да се разяснят правата на пострадалия, ако същият е в чужбина и не е установен адресът му;
- затруднения при изпълнение на задължителните указания, дадени от съда при връщане на делото с разпореждане, при отмяна на постановление за прекратяване или присъда;
- даване и изпълнение на указания, които не са от решаващо значение за развитието на досъдебното производство, но водещи до забавянето му;
- неполучен отговор от компетентните власти на друга държава по направено предложение за трансфер на наказателното производство, или във връзка с възлагане на съдебна поръчка за извършване разпит на свидетели, живеещи в друга държава;
- продължителен срок за изпълнение на международни поръчки/молби за правна помощ;
- липса на достатъчно разследващи полицаи, подготвени за работа по досъдебни производства, водени за усложнени данъчни престъпления;
- недобросъвестно изпълнение на служебните задължения от страна на разследващ полицай; липса на усърдие от страна на органите на досъдебното производство за срочното приключване на разследването;
- неколкостепенна смяна на наблюдаващия прокурор, което налага период от време за запознаване с материалите, определяне хода на разследването и даване на указания, и допринася за negliжиране на задълженията за ръководство и надзор над досъдебното производство;
- недостатъчен опит на наблюдаващия прокурор при разследването на определен вид престъпления /например икономически престъпления/;
- липсата на конкретни указания и ефективен надзор на наблюдаващия прокурор;
- честа смяна на разследващ и неримтичност на извършените процесуално-следствени действия;
- водене на разследването хаотично, без ясна представа за предмета на доказване и план за действията по разследването;
- липса на анализ на събраните доказателства, с оглед уточняване на предмета на разследване, правната квалификация на деянията и кръга на лицата, които трябва да бъдат привлечени към наказателна отговорност;
- неправилна преценка на доказателствения материал от първоинстанционните прокурори, довела до допуснати съществени процесуални нарушения и връщане на делата за допълнително разследване;
- инертност на органите на досъдебното производство;
- неправилно приложение на материалния и процесуалния закон от наблюдаващия прокурор;
- решения на ЕСЗПЧ, които са процесуални основания по смисъла на чл. 411, ал. 1, т. 4 от НПК за възобновяване на наказателни дела, по които има влязъл в сила съдебен акт;
- невявяване или освобождаване на член от състава на съда – съдебен заседател, поради здравословни причини;
- продължително отсъствие и преустановяване на работата на съдията-докладчик в съответния орган на съдебната власт, налагащо разпределяне на делата на нов съдия-докладчик поради, и започване на съдебното следствие отначало, с оглед принципите на НПК;
- при администриране на искиви молби и жалби – поради нередовност на исковите молби/жалбите се налага оставянето им без движение с последващи затруднения във връзка с уведомяването, тъй като страните не могат да се открият на адреса, за да им се връчи съобщението;
- във връзка с призоваването – забавянето на призовки – не се връщат своевременно или са ненадлежно оформени, поради което стават причина за отлагане на делата; затруднения във връзка с призоваването на голям брой съделители и проблеми с установяването на адресите им; изпълнение на съдебни поръчки до други държави за връчване на книжа или за разпит по делегация в съдилища извън територията на Република България;
- издадена европейска заповед за арест по отношение на подсъдимия;
- допусната международна правна помощ /съдебна поръчка/;

- отлагане /по наказателни дела/ за разглеждане по общия ред, за пледоарии и четене на присъда;
- даване на възможност на подсъдимия да възстанови щетата, за да сключи споразумение;
- причини в докладчика – необходимост от по-задълбочена подготовка, влошено здравословно състояние, проблеми от лично естество, ползване на годишен отпуск или отпуск по болест, несвоевременни процесуални действия по администриране и разглеждане на делото, недостатъчна организация и предварителна подготовка по делото;
- липса на специализация на съдиите и значителна натовареност.

Някои от административните ръководители на органи на съдебната власт са уведомили ВСС за издадените от тях заповеди за предприети мерки във връзка с ненарушаване правото на разглеждане и решаване на делата в разумен срок, като някои от тях са приложили преписи от заповедите. В част от случаите се установява прилагане на доклад от проверка за неприключили дела, съдържащ само цифрови показатели, без идентифициране и анализиране на причините за забавянето. В други случаи, освен цифровите показатели, в доклада на административния ръководител са изведени причините за забавянето.

II. ИЗВОДИ:

Предвид констатациите, изведени в раздел I от настоящия анализ, може да бъде направено заключение, че част от забавянията са резултат от нерешителното поведение на административните ръководители на органите на съдебната власт във връзка с предприемане на мерки за отстраняване на пропуските с оглед дисциплиниране на служителите и магистратите за осигуряване на точно изпълнение на служебните им задължения, съответно резултат от нерешителното поведение на самите магистрати във връзка с предприемане на дисциплиниращи мерки спрямо участниците в процеса. Следва да се има предвид, че с решение на ВСС по протокол № 20/23.05.2013 г. на административните ръководители на органите на съдебната власт и на магистратите от органите на съдебната власт са препоръчани редица мерки с цел недопускане на причини, водещи до неоснователно забавяне на производствата.